

prof. dr hab. Krystyna Pieniak-Lendzion
dr inż. Teresa Nowogródzka
dr inż. Elżbieta Horoszewicz
dr hab. Roman Niedziółka, prof. UPH
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach

Rynek krajowy baraniny na tle standardów Unii Europejskiej

The domestic market lamb against a background of the standards of the European Union

Streszczenie: Baranina jest jednym gatunkiem mięsa w Unii Europejskiej, którego produkcja nie pokrywa potrzeb rynku wewnętrznego i konieczny jest import. Samowystarczalność mięsa baraniego od lat mieści się na poziomie ok. 80%. Rynek baraniny w krajach UE stanowi niszę i jest dostępny dla polskich producentów. Produkcja w Polsce mięsa jagnięcego w 2011 roku kształtowała się na poziomie 3.6 tys. ton. Spożycie jagnięciny w Polsce niezmiennie od wielu lat kształtuje się na bardzo niskim poziomie w porównaniu z tendencjami widocznymi w innych krajach Unii Europejskiej. O polskiej produkcji owczarskiej decyduje głównie rynek zagraniczny, w tym możliwości eksportu jagniąt rzeźnych na rynek krajów Unii Europejskiej

Słowa kluczowe: pogłowie owiec, światowa produkcja baraniny, produkcja żywca baraniego.

Abstract: Mutton is the only species of meat in the European Union, whose production does not cover the needs of the internal market, and it is necessary to import it. Self-sufficiency in mutton is estimated at approximately 80%. The mutton market in the EU is a niche available for Polish producers. Lamb production in Poland in 2011 was 3.6 thousand tones. For many years Polish lamb consumption has remained at a very low level compared to the trends in other European Union countries. Therefore Polish sheep production mainly depends on foreign markets, including the possibility to export slaughter- lambs to the market of the European Union.

Keywords: sheep, the world production of lamb, sheep and cattle production.

Wstęp

Integracja Polski i dziewięciu krajów Europy środkowo-wschodniej z Unią Europejską spowodowała zasadniczą zmianę warunków handlu zagranicznego. Najważniejszą zmianą jest poszerzenie obszaru wolnego handlu. Oznacza to, że wymiana handlowa z krajami będzie się odbywać na warunkach bezcłowych, a jedynymi ograniczeniami będą obowiązujące na

rynku unijnym wysokie wymagania jakościowe, fitosanitarne i weterynaryjne. Swobodny przepływ towarów na wspólnym rynku powoduje wzrost konkurencji, której będą musieli sprostać krajowi producenci i handlowcy

Produkcja owczarska w Polsce jest kierunkiem, dającym podstawę do obniżania kosztów produkcji, wyboru odpowiedniej technologii i odpowiedniego systemu organizacji pracy. Za rozwojem tego kierunku produkcji przemawiają oczekiwania konsumentów na towary o wysokiej jakości i zdrowotności. Rynek baraniny w UE został objęty wspólną organizacją w ramach Wspólnej Polityki Rolnej. Uregulowania prawne ustalone na bazie premii przyznawanych dla każdego kraju członkowskiego przewidują wsparcie finansowe w ramach dopłat bezpośrednich, jak i płatności kompensacyjne dla producentów owiec na obszarach o gorszych warunkach gospodarowania. Dodatkowo realizacja Programów Hodowlanych w naszym kraju stwarza możliwości wsparcia finansowego z funduszu postępu biologicznego dla stad uczestniczących w programach¹.

Głównymi odbiorcami mięsa jagnięcego są kraje europejskie, (oprócz Grenlandii, Islandii, Norwegii, Irlandii i Holandii) które są importerami tego gatunku mięsa, w związku z niewielkim stopniem samozaopatrzenia i produkcji własnej. Spożycie jagnięciny jest szczególnie wysokie w Islandii, Norwegii i Irlandii oraz w grupie krajów śródziemnomorskich. Kraje te jednak nie są w stanie pokryć popytu z własnej produkcji. W krajach Unii Europejskiej obserwuje się średni stopień samozaopatrzenia z produkcji własnej na poziomie ok. 82%².

Rynek baraniny w krajach Unii Europejskiej

Kraje wspólnoty są największymi importerami baraniny na świecie, do tych krajów kierowane jest 30% światowego importu. Na podstawie danych, przedstawionych w tabelach 1 i 2 można dokonać analizy pogłowia owiec oraz wielkości produkowanego mięsa baraniego w wybranych krajach UE.

Tabela 1. Pogłowia owiec w (mln sztuk) w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2000-2010

Kraj	2000	2004	2006	2008	2009	2010
UE ogółem	122,7	110,7	109,5	104,4	102,1	99,8
Wielka Brytania	42,3	35,85	34,72	33,03	32,04	31,00
Hiszpania	23,9	22,91	22,45	19,95	19,72	18,55
Rumunia	8,12	7,45	7,61	8,47	8,88	9,14
Grecja	8,95	9,00	8,79	8,90	8,99	8,97
Włochy	11,02	7,95	7,95	8,24	8,18	8,01
Francja	9,58	9,15	8,91	8,19	8,09	7,98
Irlandia	5,32	6,78	5,97	5,06	4,78	4,64

¹ R. Niedziółka, K. Pieniak-Lendzion, T. Borkowska, *Handel zagraniczny na rynku mięsa baraniego po wstąpieniu do UE*, AP Siedlce, 2005, monografie nr 59, s. 120.

² R. Niżnikowski (red.), *Hodowla, chów i użytkowanie owiec*, Wyd. Włes Jutra, Warszawa 2011, s. 9.

Portugalia	3,58	3,36	3,58	3,36	3,14	2,91
Niemcy	2,74	2,70	2,56	2,44	2,35	2,09
Bułgaria	2,55	1,60	1,60	1,53	1,47	1,40
Węgry	0,93	1,30	1,41	1,23	1,24	1,22
Holandia	1,31	1,24	1,38	1,21	1,14	1,13
Szwecja	0,43	0,46	0,50	0,52	0,54	0,56

Źródło: „FAO Statistic Databases”, <http://www.fao.org>

W 2010 roku pogłowie owiec w UE wynosiło 99,8 mln sztuk, a w 2000 roku 122,7 mln sztuk, czyli spadek o około 19% (tabela 1). Największy spadek odnotowano, tj. około 27%, w Wielkiej Brytanii, gdzie utrzymuje się 1/3 całego pogłowia UE. Ponadto spadek pogłowia w analizowanym okresie odnotowano we Francji (o około. 18%), Hiszpanii (o 22%), we Włoszech (o 27%). Najbardziej stabilna w wielkości pogłowia owiec była Grecja. Krajem wyróżniającym się pod względem zmian w pogłowie owiec była natomiast Rumunia. W latach 2002-2008 wzrost był stabilny, dopiero przystąpienie Rumunii do Unii Europejskiej oraz, co z tym związane, łatwiejsze możliwości zbytu towaru spowodowały znaczny wzrost pogłowia owiec o ponad 19% w roku 2010 w stosunku do roku 2008. Dodatkowo wzrost pogłowia owiec wykazano w kraju o niewielkiej populacji owiec, np. w Szwecji (o ok. 23%).

Tabela 2. Produkcja żywca baraniego (w tys. ton) w wybranych krajach UE w latach 2000-2010

Kraj	2000	2004	2006	2008	2009	2010
UE ogółem	1 412	1 288	1 271	1 236	1 211	1 156
Wielka Brytania	383	312	330	326	303	281
Hiszpania	232	231	214	157	124	131
Francja	49	102	99	130	126	122
Grecja	81	94	94	91	90	89
Rumunia	49	67	42	47	64	63
Włochy	65	59	50	57	57	52
Irlandia	83	72	70	59	55	48
Niemcy	48	48	43	39	38	38
Portugalia	24	23	23	22	18	20
Bułgaria	51	14	18	16	13	13
Holandia	18	15	16	14	14	13

Źródło: „FAO Statistic Databases”, <http://www.fao.org>

Spadek pogłowia owiec w UE przyczynił się do obniżenia produkcji baraniny i jagnięciny (tabela 2), która to w 2010 roku w porównaniu do 2000 roku obniżyła się o 256 tys. ton, tj. o 19%.

Na zmianę wielkości baraniny największy wpływ miało zmniejszenie produkcji w Wielkiej Brytanii i Hiszpanii, które w roku 2000 skupiały ponad połowę produkcji mięsa owczego w całej Unii Europejskiej. Produkcja w pierw-

szym z wymienionych krajów zmalała o 26% - kluczowy był tu rok 2001, kiedy przymusowy był ubój owiec ze względu na panującą pryszczycę. W kolejnych latach odbudowywano stada, jednak nie powrócono do poprzednich wielkości. W roku 2009 kolejnym powodem zmniejszenia produkcji była choroba niebieskiego języka. Natomiast w drugim z krajów produkcja baraniny zmniejszyła się o prawie połowę w latach 2000 i 2010. Podobnie jak w Wielkiej Brytanii hiszpańskie hodowle zaatakowała choroba niebieskiego języka, poza tym w całej Unii nastąpił spadek opłacalności produkcji. Największy spadek procentowy w produkcji baraniny odnotowała Bułgaria. Kolejnym krajem, który zmniejszył produkcję tego mięsa o połowę, jest Irlandia. Produkcja mięsa owczego nabrała tempa jedynie w dwóch krajach z wymienionych w tabeli 2, są to Grecja (wzrost o 10%) oraz Rumunia (wzrost o 27%)³.

Tabela 3. Światowa produkcja baraniny (w tys. ton wagi poubojowej)

Kraj Country	2008	2009	2010	2011
Świat ogółem w tym:	14143	12985	13004	13479
Chiny	4953	3804	3984	3903
Indie	775	800	720	725
UE-27	1027	808	776	789
Australia	600	678	607	523
Nowa Zelandia	570	550	508	448

Źródło: *Rynek mięsa. Stan i perspektywy*, IERiGŻ PAN

W 2011 roku (tabela 3) światowa produkcja baraniny wyniosła 13,5 mln ton i była o 4% większa niż w 2010 roku, a niższa o 4,8% w stosunku do 2008. Największymi producentami baraniny są w kolejności Chiny, Unia Europejska, Indie oraz Australia i Nowa Zelandia. Wzrost produkcji w stosunku do 2010 roku nastąpił w Unii Europejskiej (2%) i w Indiach (1%).

Tabela 4. Światowy handel zagraniczny baraniny (w tys. ton wagi poubojowej)

Kraje	2008	2009	2010	2011
Eksport w tym:	845	832	835	845
Australia	327	335	295	285
Nowa Zelandia	415	372	355	350
Import w tym:	867	863	835	843
UE-27	296	280	280	280
Chiny	102	103	98	98

Źródło: *Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi. Stan i perspektywy*, IERiGŻ PAN.

³ W. Mierzecka, *Produkcja baraniny na świecie*, CBR – Rolniczy Magazyn Elektroniczny, Warszawa 2011; http://www.cbr.edu.pl/rme-archiwum/2011/rme41/dane/5_6.html.

Największymi eksporterami mięsa baraniego (tabela 4) są Australia i Nowa Zelandia. W 2011 roku łączny eksport wyniósł 635 tys. ton i stanowił 74% eksportu światowego. Największym importerem baraniny jest Unia Europejska. W 2011 roku import baraniny do UE-27 osiągnął 280 tys. ton, co stanowiło ok. 33% importu światowego.

Przeciętna cena jagniąt w UE-27 w 2011 roku wyniosła 613 EUR/100 kg wagi poubojowej, a jagniąt ciężkich 481 euro/100 kg wagi poubojowej. Ceny jagniąt w 2011 roku były o 4% wyższe, a owiec ciężkich o 9% wyższe niż w 2010 roku. Wzrost cen owiec związany był ze spadkiem podaży i wzrostem cen w Wielkiej Brytanii, a więc u największego producenta owiec ciężkich.

Rynek baraniny w Polsce

Po drastycznej redukcji w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia (z 4,4 mln szt. w 1989 roku do 362 tys. szt. w 2000 roku), krajowe pogłowie owiec utrzymuje się na niskim poziomie, nadal wykazując tendencję spadkową. Według danych GUS w grudniu 2011 roku pogłowie owiec ukształtowało się na poziomie 215 tys. sztuk i wprawdzie było o 0,5% większe niż w 2010 roku, ale o 4% mniejsze niż dwa lata wcześniej i o 31% mniejsze niż w roku akcesji Polski do Unii. W końcu grudnia 2011 roku o 0,5% większe niż rok wcześniej było także pogłowie maciorek owczych (144 tys. szt.). Ten niewielki wzrost nie zapowiada jednak zahamowania długotrwałego spadku w pogłowie owiec⁴.

Tabela 5. Produkcja i podaż żywca baraniego w Polsce w latach 2000-2011

Lata	Produkcja w tys. ton	Skup		Podaż		Samozapotrzymanie	
		w tys. ton	% produkcji	w tys. ton	% produkcji	w tys. ton	% produkcji
2000	6,5	2,8	43	4,0	62	2,5	31
2001	6,3	2,5	40	4,0	65	2,2	35
2002	5,4	1,9	35	3,3	61	2,1	39
2003	5,8	2,0	33	3,8	66	2,0	33
2004	5,8	2,0	33	3,8	67	2,0	33
2005	5,1	2,1	41	3,1	61	2,0	39
2006	5,1	2,1	46	3,1	61	2,0	39
2007	5,1	2,3	45	3,1	61	2,0	39
2008	5,5	1,8	33	3,3	60	2,2	40
2009	5,0	1,9	38	3,2	64	1,8	36
2010	3,9	1,5	30	2,3	67	1,6	41
2011	3,6	1,4	39	2,1	58	1,5	42

Źródło: Rynek mięsa. Stan i perspektywy, IERiGŻ PAN.

Odnutowany w ostatnim okresie spadek pogłowia wskazuje, że w produkcji baraniny nadal utrzymuje się trend spadkowy. Taka sytuacja powodu-

⁴ Rocznik Statystyczny GUS, Warszawa 2012.

je, że udział produkcji żywca baraniego w produkcji żywca rzeźnego ogółem w Polsce jest niewielki (w 2011 roku wyniósł tylko 0,1%).

Rozdysponowanie produkcji żywca baraniego przedstawiono w tabeli 3. Po stabilizacji produkcji baraniny w latach 2005-2007 na poziomie 5,1 tys. ton i jej wzroście w 2008 roku do 5,5 tys. ton, od 2009 roku ponownie notuje się jej spadek. W 2011 roku według danych GUS produkcja żywca baraniego wyniosła 3,6 tys. ton, o 8% mniej niż w 2010 roku. Podaż żywca baraniego wynosiła w 2011 roku 2,1 tys., ton i była o 9% mniejsza niż w 2010 roku. Znaczący udział w zagospodarowaniu żywca baraniego stanowi spożycie baraniny przez rolników utrzymujących owce (samozaopatrzenie), ale przeważająca część produkcji kierowana jest na eksport.

Tabela 6. Ceny skupu żywca baraniego w porównaniu do cen żywca wieprzowego i wołowego w Polsce w latach 2000-2011

Lata Years	w zł/kg in zł / kg	w % cen żywca wieprzowego in % of pork prices	w % cen żywca wołowego in % beef prices
2000	5,30	146,4	185,7
2001	5,57	126,0	194,8
2002	5,61	157,1	206,2
2003	6,53	204,3	261,2
2004	6,59	160,3	199,7
2005	6,43	168,3	158,8
2006	6,02	170,1	147,2
2007	5,48	158,4	139,1
2008	5,21	127,4	127,3
2009	6,57	143,6	142,9
2010	6,54	168,1	143,9
2011	7,21	159,5	129,3

Źródło: Rynek mięsa. Stan i perspektywy, IERIGŻ, PAN.

Ceny skupu żywca baraniego są wyraźnie wyższe w porównaniu z cenami wieprzowiny i wołowiny (tabela 6). W 2000 roku za 1 kg żywca baraniego płacono 5,30 zł, co stanowiło 146,4% ceny żywca wieprzowego i 185,7% żywca wołowego. Natomiast w grudniu 2011 roku za 1 kg żywca baraniego płacono 7,21 zł, co stanowiło 159,5% cen żywca wieprzowego i 129,3% cen żywca wołowego. Przeciętna cena skupu owiec w Polsce w 2011 roku była wyższa o 10% niż w 2010 roku. Wzrost cen skupu żywca baraniego na polskim rynku był wypadkową wyższych cen owiec w Unii Europejskiej oraz kursu złotego do euro.

Ceny skupu żywca baraniego w Polsce uzależnione są od cen żywca baraniego na rynku unijnym i kursu złotego, gdyż większość polskiej towarowej produkcji baraniny jest kierowana na eksport.

W 2011 roku w Unii Europejskiej rynkowe ceny owiec ciężkich i jagniąt były w porównaniu do 2010 roku odpowiednio o 9% i o 4% wyższe. Przeciętnie na rynku unijnym za owce ciężkie płacono 481 euro za 100 kg masy, a za jagnięta – 613 euro/100 kg. Wzrost cen baraniny na rynku unij-

nym był prawdopodobnie wynikiem malejącej produkcji, wzrostu cen jagniąt w Nowej Zelandii oraz podwyższenia cen innych gatunków mięsa.⁵

Tabela 7. Handel zagraniczny żywcem i mięsem baranin (w tonach wagi ubojowej)

Wyszczególnienie Item	Lata Years			
	2008	2009	2010	2011
Eksport ogółem	921	1025	1013	1037
Owce żywe	912	961	820	758
Mięso owcze	9	64	193	279
Import	199	594	372	819
Saldo	722	431	641	218

Źródło. *Rynek mięsa. Stan i perspektywy*, IERiGŻ PAN.

W 2011 roku (tabela 7) eksport żywca i mięsa baraniego w masie po-ubojowej zwiększył się do 1037 ton, o blisko 2% w porównaniu do 2010 roku i o 11,2% w porównaniu do 2008 roku. Wzrost ten wynikał ze zwiększenia eksportu mięsa, natomiast eksport owiec uległ zmniejszeniu. Głównym odbiorcą mięsa owczego były Węgry, a owiec Włochy.

W 2011 roku przychód z eksportu żywca i mięsa baraniego wynosił 4 mln euro, był większy o 5% w stosunku do 2010 roku⁶.

Ponadto w 2011 roku odnotowano znaczny wzrost importu. Do Polski importowano 819 ton, był on większy o ok. 55% w stosunku do 2010 roku i o ok. 76% w stosunku do 2008 roku. Wartość przywozu wyniosła 4,9 mln euro, prawie trzy razy więcej niż w 2010 roku. Mięso sprowadzane było głównie z Nowej Zelandii i Niemiec, a owce ze Słowacji i Hiszpanii.⁷

Polska nadal ma możliwości eksportu jagniąt rzeźnych na rynek krajów Unii Europejskiej, gdzie produkcja baraniny pokrywa zapotrzebowanie w ok. 80%. Mimo, tego że Polska od wielu lat dysponuje kontyngentem bezcłowym na eksport żywca i mięsa baraniego na rynek krajów UE, produkcja żywca baraniego systematycznie się zmniejsza.

Walory prozdrowotne mięsa owczego

Pod pojęciem jakości prozdrowotnej produktów spożywczych rozumie się te ich cechy i składniki, które sprzyjają podtrzymaniu dobrego stanu zdrowia konsumentów. W przypadku mięsa owczego najczęściej uwzględnianymi parametrami jakości zdrowotnej są: zawartość tłuszczu, skład kwasów tłuszczowych, zawartość SKL, cholesterolu oraz makro- i mikroelementy⁸. Kryteria takie speł-

⁵ D. Zawadzka, *Rynek mięsa – stan i perspektywy. Aktualny i przewidywalny stan rynku produktów owczarskich*, IERiGŻ PAN, Warszawa 2012.

⁶ D. Zawadzka, *Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi – stan i perspektywy. Żywiec mięsa baraniego*, IERiGŻ PAN, Warszawa 2012.

⁷ J. Kossakowska, *Rynek mięsa – kierunki zmian*, Biuletyn Informacyjny ARR nr 2; 2012, s. 17.

⁸ B. Borys, P.M. Pisulewski, *Jakość oraz możliwości kształtowania prozdrowotnych właściwości spożywczych produktów owczarskich*, Roczn. Nauk. Zoot. Supl. 11. 2001, s. 67.

nia mięso jagnięce. Mięso to charakteryzuje się wieloma dobrymi, ale nieznanymi wcześniej większości konsumentów walorami, takimi jak: niska zawartość tłuszczu śródmięśniowego, wysoki poziom białka i składników mineralnych. Jest to mięso dietetyczne, lekkostrawne o wysokich walorach smakowych, ma dużą wartość odżywczą, polecane jest dla małych dzieci i ludzi starszych⁹. Mięso owcze jest bogatym źródłem składników mineralnych - makroelementów: Ca, Fe, Na, Cl oraz mikroelementów; ZN, Cu Al, a także wielu witamin: B₁, B₂, B₁₂, i PP. Przewyższa wieprzowinę pod względem zawartości aminokwasów: lizyny, leucyny, tryptofanu i kwasu glutaminowego. Mięso owcze to nie tylko bogatsze źródło niezbędnych nienasyconych kwasów tłuszczowych (NNKT), ale charakteryzuje ją korzystniejsza proporcja kwasów polienowych z rodzin n-6 i n-3. Jagnięcina charakteryzuje się dużą zawartością kwasu linolowego, który uważany jest za niezbędny składnik prawidłowej diety, gdyż chroni przed chorobą nowotworową, normalizuje metabolizm glukozy, ogranicza stężenie złego cholesterolu (LDL) we krwi, reguluje przemianę materii jest silnym antyutlenia-czem¹⁰. W ocenie jakości mięsa istotny jest poziom SKL – sprzężonego kwasu linolowego, a jagnięcina jest najlepszym jego źródłem. SKL pełni w organizmie szereg istotnych funkcji: hamuje procesy nowotworowe i miażdżycę, stymuluje układ immunologiczny, redukuje udział tkanki tłuszczowej w organizmie¹¹. Dla pacjentów ze schorzeniami degeneracyjnymi centralnego układu nerwowego opracowana została specjalna dieta, w której zaleca się podawanie mięsa jagnięcego. Pediatrzy zalecają dzieciom jako dodatek mięsny jagnięcinę. Jagnięcina zawiera znaczące ilości L-karnityny (od 94,86 do 112,73 mg/100 g), więcej niż wołowina (76,08–82,72 mg/100 g). Związek ten wykazuje zdolność obniżania we krwi poziomu triacylogliceroli i cholesterolu. Zapewnia redukcję kwasu mlekowego, w wyniku czego wzrastają możliwości wysiłkowe organizmu. Pełni ważną rolę w przemianie węglowodanów (jej wysoki poziom w mięśniach zmniejsza wykorzystanie glikogenu jako materiału energetycznego, co ma szczególne znaczenie w warunkach długotrwałego wysiłku fizycznego). Wykazuje ona także zdolność do chelatowania niektórych jonów (np. kadmu, ołowiu), co ułatwia ich transport oraz usuwanie ich nadmiaru z organizmu¹².

System wsparcia produkcji w sektorze baraniny

Przed wejściem w życie uzgodnień reformy Wspólnej Polityki Rolnej przyjętych 2003 roku w Luksemburgu kraje byłej Piętnastki stosowały dopłaty do produkcji w sektorze baraniny w postaci jednolitej płatności za ciężkie i lekkie jagnięta w wysokości 21,0 euro za sztukę. W przypadku gdy produ-

⁹ K. Pieniak-Lenzion, *Owce i kozy źródłem żywności funkcjonalnej*, Przeg. Hod. 7, 2002, s. 8.

¹⁰ S. Milewski, 2006, *Walory prozdrowotne produktów owczarskich*, Medycyna Weterynaryjna 62(5), s. 517.

¹¹ P.M. Pisulewski, B. Szymczyk, P. Hańczakowski, W. Szczurek 1999, *Sprzężony kwas linolowy (SKL) jako składnik funkcjonalny żywności pochodzenia zwierzęcego*, Post. Nauk Rol. 6, 3-16.

¹² R. Bodkowski, B. Patkowska-Sokoła, P. Nowakowski, D. Jamroz, M. Janczar, 2011, *Produkty pochodzące od przeżuwaczy – najważniejsze źródło L-karnityny w diecie człowieka*, Przegląd Hodowlany, 10. s. 23.

cent sprzedawał mleko owcze lub produkty pochodzące z mleka owczego płatność ta była mniejsza i wynosiła 16,8 euro za sztukę. Producentom działającym na obszarach, gdzie hodowla tych zwierząt stanowi działalność tradycyjną przyznawano dodatkową premię w wysokości 7 euro/sztukę.

W 2005 roku kraje starej UE wprowadziły tzw. **płatność indywidualną (SPS)**. Płatnością przyjęło 10 krajów starej UE: Austria, Belgia, Dania, Niemcy, Irlandia, Włochy, Luksemburg, Portugalia, Szwecja i Wielka Brytania. Pozostałe pięć krajów dawnej Unii: Finlandia, Francja, Grecja, Holandia i Hiszpania, wprowadziło nowy system dopłat w 2006 roku. Niemcy, Wielka Brytania, Irlandia i Włochy przyjęły całkowite oddzielenie płatności bezpośrednich od produkcji we wszystkich sektorach rolnych¹³.

Od roku 2010, w związku z wejściem w życie postanowień kończących przegląd Wspólnej Polityki Rolnej, w Polsce jest realizowane tzw. wsparcie specjalne w formie: płatności dla owiec utrzymywanych w gospodarstwach położonych na obszarach wrażliwych pod względem gospodarczym lub środowiskowym, które doświadczają szczególnych niedogodności z tego tytułu¹⁴.

Ponadto w ramach utworzonych funduszy promocji produktów rolno-spożywczych, powołano Fundusz Promocji Mięsa Owczego, którego celem jest wsparcie promocji spożycia baraniny i jej przetworów¹⁵. Rolą Funduszu jest wspieranie działań, zmierzających do promowania mięsa owczego i wspierania organizacji przygotowujących projekty związane z tym zakresem propagowania. O środki z Funduszu mogą ubiegać się tylko organizacje o zasięgu ogólnokrajowym, które w swoich działaniach statutowych mają ujęte zainteresowanie mięsem owczym.

Podsumowanie

Aktualna sytuacja na poziomie produkcji i obrotu produktami owczarskimi jest niekorzystna dla polskiego owczarstwa, a potwierdza to utrzymująca się wciąż spadkową tendencją w pogłowiu owiec. Pogarsza ją brak efektywnych działań zmierzających do rozwoju krajowego popytu na baraninę. Brak zintegrowanej struktury branży powoduje występowanie ogniw pośredniczących w skupie żywca baraniego. Ze względu na duże rozproszenie produkcji (teren całego kraju) firmy organizują skup jeszcze za pośrednictwem Regionalnych Związków Hodowców Owiec i Kóz. Barię w popycie na pewno jest wysoka cena dobrej jagnięciny. Lecz istnieją w Polsce konsumenci o dużej sile nabywczej – gotowi są zapłacić wyższą cenę, dlatego należy skierować do nich ofertę cennej i wartościowej pod wieloma względami jagnięciny. Należy propagować jagnięcinę w żywieniu. Może to przynieść wiele korzyści. Z jednej strony będzie to korzystne dla ludzi, którzy mogą li-

¹³ *Rynek mięsa, drobiu i miodu*, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA Warszawa 2006, s. 15.

¹⁴ *Rynek mięsa – mechanizmy wsparcia i interwencji w Polsce przed i po akcesji do Unii Europejskiej*, Agencja Rynku Rolnego, Warszawa 2011, s. 15.

¹⁵ Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz.U. Nr 97, poz. 799).

czyć na zmniejszenie zagrożenia chorobami, w tym nowotworami. Z drugiej strony korzyści mogą osiągnąć rolnicy, którzy będą mogli rozwijać chów owiec.

Owczarstwo polskie natrafia na silną barierę popytu w zakresie mięsa baraniego. O polskiej produkcji owczarskiej decyduje głównie rynek zagraniczny, w tym możliwości eksportu jagniąt rzeźnych na rynek krajów Unii Europejskiej.

Bibliografia

- Bodkowski R., Patkowska-Sokoła B., Nowakowski P., Jamroz D., Janczar M., 2011, *Produkty pochodzące od przeżuwaczy – najważniejsze źródło L-karnityny w diecie człowieka*, Przegląd Hodowlany 10, s. 22-25.
- Borys B., Pisulewski P.M., 2001, *Jakość oraz możliwości kształtowania prozdrowotnych właściwości spożywczych produktów owczarskich*, Rocz. Nauk Zoot. Supl. 11, s. 67-86.
- Kossakowska J., 2012, *Rynek mięsa – kierunki zmian*, Biuletyn Informacyjny ARR nr 2, s. 16-17.
- Milewski S., 2006, *Walory prozdrowotne produktów owczarskich*, Medycyna Weterynaryjna 62(5), s. 516-519.
- Mierzecka W., 2011, *Produkcja baraniny na świecie*, CBR – Rolniczy Magazyn Elektroniczny, Warszawa; http://www.cbr.edu.pl/rme-archiwum/-2011/rme41/dane/5_6.html
- Niedziółka R., Pieniak-Lendzion K., Borkowska T., 2005, *Handel zagraniczny na rynku mięsa baraniego po wstąpieniu do UE*, AP Siedlce, monografie nr 59, s. 120-128.
- Niżnikowski R. (red.), 2011, *Hodowla, chów i użytkowanie owiec*, Wieś Jutra, Warszawa.
- Pieniak-Lendzion K., 2002, *Owce i kozy źródłem żywności funkcjonalnej*, Przeg. Hod. 7, s. 6-1.
- Pisulewski P.M., Szymczyk B., Hańczakowski P., Szczurek W., 1999, *Sprężony kwas linolowy (SKL) jako składnik funkcjonalny żywności pochodzenia zwierzęcego*, Post. Nauk Rol. 6, 3-16.
- Rocznik Statystyczny GUS*, Warszawa 2012.
- Rynek mięsa, drobiu i miodu*, Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa FAPA, Warszawa 2006.
- Rynek mięsa – mechanizmy wsparcia i interwencji w Polsce przed i po akcesji do Unii Europejskiej*, Agencja Rynku Rolnego, Warszawa 2011.
- Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz.U. Nr 97, poz. 799).
- Zawadzka D., *Rynek mięsa – stan i perspektywy. Aktualny i przewidywalny stan rynku produktów owczarskich*, IERiGŻ PAN, Warszawa 2012.
- Zawadzka D., *Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi – stan i perspektywy. Żywiec mięsa baraniego*, IERiGŻ PAN, Warszawa 2012.